

ISO 9001, ISO 14001 i BS OHSAS 18001 U OBUCI PRIPRAVNIKA

ISO 9001, ISO 14001 AND BS OHSAS 18001 IN PROBATIONARY EMPLOYEE TRAINING

Tafro Haris, dipl. el. inž.

Energoinvest, d.d. Sarajevo, Sektor za elektroenergetiku – IEE

REZIME

Pripravnik je lice sa završenom srednjom ili višom školom odnosno fakultetom koje se prvi put zapošljava. Osposobljava se za posao prema planu i programu pripravničkog staža.

U ovom radu dat je dio plana i programa koji se odnosi na upoznavanje pripravnika sa sistemima upravljanja kvalitetom, okolinom, zdravljem i sigurnošću na radu. Ovi sistemi su inkorporirani u organizaciju pripravnika. Pripravnika treba osposobiti da u svojoj organizaciji prepozna elemente navedenih sistema upravljanja i da s vremenom postane kompetentna osoba u provođenju politika i ciljeva kvaliteta, okoline i zdravlja i sigurnosti na radu.

Izneseni pristup može se koristiti i za obuku uposlenika koji se prvi put susreću sa sistemima upravljanja kvalitetom, okolinom, zdravljem i sigurnošću.

Ključne riječi: sistem, upravljanje, kvalitet, okolina, zdravlje, sigurnost

ABSTRACT

Probationary employee is a person who completed secondary school or higher education, respectively Faculty and is being employed for the first time. He is being enabled to work according to the Plan and Programme of Probationary Employee internship.

Part of Plan and Programme in respect of training of probationary employee regarding quality, environmental and safety management systems are given here. These systems have been incorporated into probationary employee's organization. Probationary employee should be trained to recognize elements of above mentioned management systems and become in future competent person for the implementation of policies and goals of quality, environment and occupational health and safety.

Presented approach can be used for training employees who first time meet with Quality, Environmental, Safety and Health Management Systems.

Key words: system, management, quality, environment, health, safety

1. UVOD

Energoinvest primjenjuje praksu prijema pripravnika u radni odnos [1]. Osposobljavanjem pripravnika razvija svoju kadrovsku politiku u pravcu «podmlađivanja» kadra, primjene novih ideja ali i organizovanog usmjeravanja zaposlenika na pripadajuće poslove. Uvjeti i način obuke uređeni su Pravilnikom o radu [2] Energoinvesta, d.d.. Pripravnika preuzima Komisija za praćenje. Pripravnik se osposobljava prema Programu koji izrađuje ta komisija.

Program pripravničkog staža koncipiran je tako da od 6 mjeseci, koliko taj staž traje, pet mjeseci se provodi u službi gdje će pripravnik po položenom pripravničkom ispitu biti usmjeren da radi. Težišna orijentacija u toku pripravničkog staža je da se pripravnik usmjeri na učešće u tekućim poslovima.

Vezano za sisteme upravljanja kvalitetom, okolinom, zdravljem i sigurnošću na radu programom pripravničkog staža je predviđeno:

- upoznavanje sa procedurama rada u organizacionoj jedinici gdje je pripravnik usmjeren (upoznavanje sa procedurama),
- upoznavanje sa politikom, ciljevima i načinima osiguranja kvaliteta, zaštite okoline, uspostave sigurnosti i čuvanja zdravlja na radu (upoznavanje sa sistemima).

Prelazeći na temu rada u daljem tekstu se iznose aktivnosti i istraživanja u pogledu obuke pripravnika koje se odnose na upoznavanje pripravnika sa sistemima.

2. CILJEVI OBUKE

- sticanje osnovnih znanja o kvalitetu, okolini, zdravlju i sigurnosti na radu,
- ostvarivanje uvida u način primjene zahtjeva o kvalitetu, okolini, zdravlju i sigurnosti na radu organizacije u kojoj pripravnik radi,
- dobivanje predstave o povezivanju elementa za ostvarenje zahtjeva za postizanje kvaliteta, zaštite okoline i sigurnosti na radu u sisteme upravljanja tim trima skupinama zahtjeva.

3. SADRŽAJ OBUKE

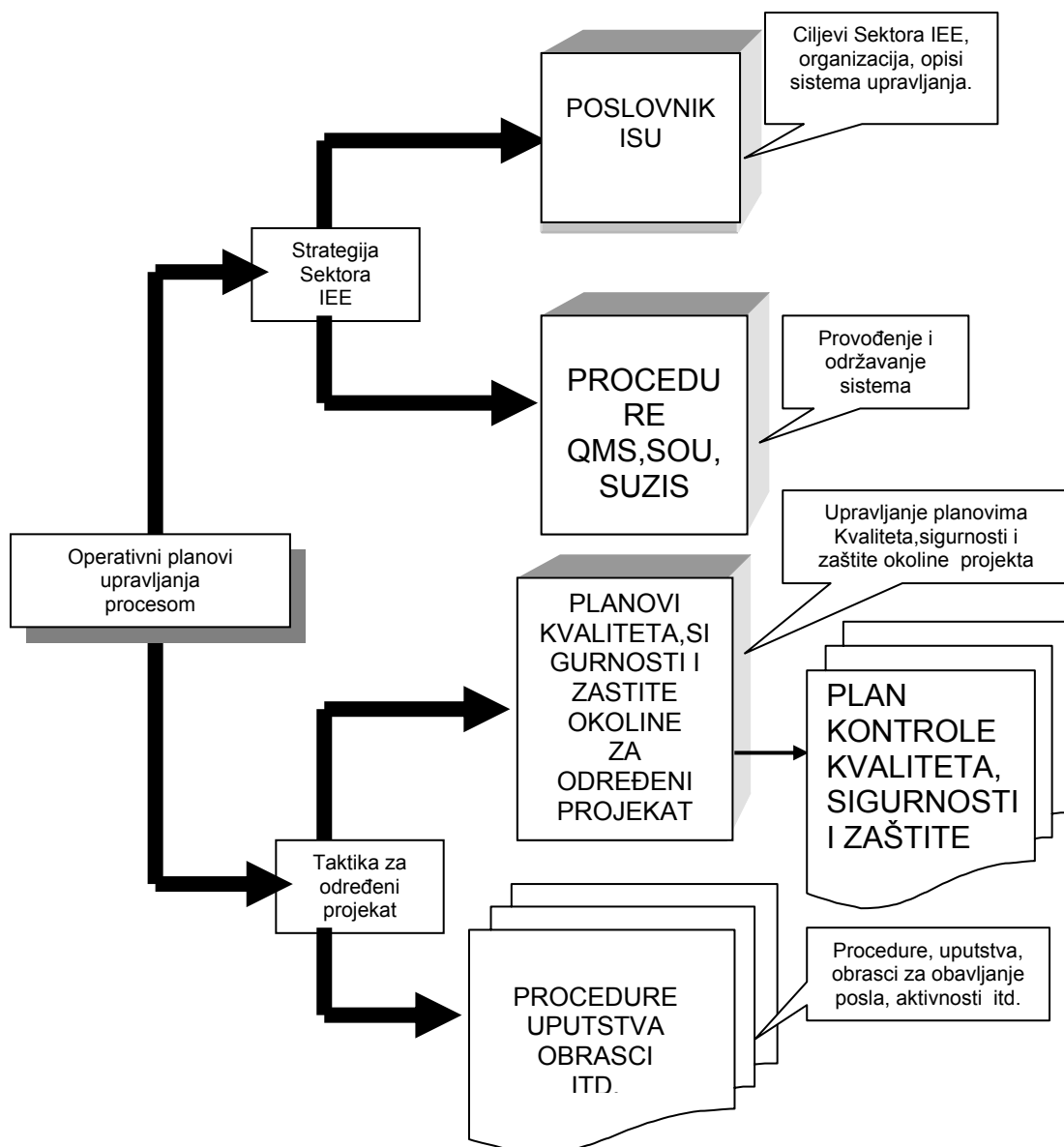
Osposobljavanje pripravnika obuhvata obuku kroz razmjenu mišljenja o osnovnim pojmovima iz domena kvaliteta, okoline, zdravlja i sigurnosti na radu, upoznavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda iz tih domena i samostalnog prepoznavanja implementiranih zahtjeva međunarodnih standarda u funkcijama organizacije gdje pripravnici ostvaruju svoj pripravnički staž.

Sadržina obuke pripravnika se iskazuje kroz:

- anketiranje promišljanja pripravnika o pojmovima bitnim za shvatanje sistema upravljanja kvalitetom, okolinom i zdravljem i sigurnošću na radu,
- anketiranje pripravnika o dosadašnjim izvorima saznanja koji se odnose na međunarodne standarde koji obuhvataju gore navedene pojmove,
- razmatranje rezultata dobivenih anketom,
- upoznavanje sa međunarodnim standardom ISO 9001 Sistem upravljanja kvalitetom – zahtjevi [3],
- upoznavanje sa međunarodnim standardom ISO 14001 Sistem okolinskog upravljanja – zahtjevi sa smjernicama za upotrebu [4],
- upoznavanje sa Britanskim standardom BS OHSAS 18001 Occupational health and safety management systems – Requirements [5] (Neslužbeni prevod: Sistem upravljanja zdravljem i sigurnošću na radu – Zahtjevi),
- razmatranje vrsta dokumentacije koju zahtijevaju sistemi,
- prepoznavanje dokumentacije sistema koju je pripravnik koristio ili trebao koristiti odnosno koja je trebala biti primjenjena na njegov rad u organizacijskoj jedinici kojoj je dodijeljen,
- anketiranje pripravnika o stečenim saznanjima vezanim za sisteme,
- razmatranje rezultata dobivenih anketom.

Date odgovore na anketna pitanja razmatra nositelj obuke zajedno sa pripravnikom. To razmatranje ima karakter kritičkog preispitivanja uporišta na kojim su zasnovani dati odgovori. Pripravnik se ne upućuje na tačne i precizne definicije bitnih pojmova nego na uspostavljanje odnosa tih pojmova i prakse odnosno iskustva. Drugi dio ankete o prethodno stečenim saznanjima služi za dimenzioniranje obuke u slijedećoj fazi, kada se pripravnici upoznaju sa zahtjevima s međunarodnih standarda o upravljanju sistemima kvaliteta, okoline i zdravlja i sigurnosti na radu.

Kod upoznavanja sa međunarodnim standardom ISO 9001 nastoji se logički pojasniti proces od uspostavljanja ciljeva kvaliteta organizacije, određivanje politike koja vodi ka ostvarenju tih ciljeva u procesima koji se odvijaju i proizvodima koji se ostvaruju. Afirmira se shvatanje da je sistem uvođenje reda u ispoljavanje ljudi na radu. Obzirom da je sistem i dokumentovani izraz tih nastojanja, sačinjen je pregledan prikaz korištenja dokumentacije na slijedećoj slici:

Slika 2. Struktura dokumentacije sektora IEE o integralnom sistemu upravljanja

Kroz prikaz standarda ISO 9001 nastoji se da pripravnici ovladaju zajedničkim i integrativnim elementima za ostala dva sistema, a to pored već navedene uspostave ciljeva, definisanja politike obuhvata i obavezujuće procedure upravljanja dokumentima, zapisima, ustanovljavanju neusklađenosti, korektivnih i preventivnih mjera i vođenja provjeravanje putem audita.

Upoznavanje sa međunarodnim standardom ISO 14001 fokusirano je na shvatanje relacije: okolinski aspekti aktivnosti organizacije-značajni aspekti koji mogu uticati na okolinu-procedure za kontrolu situacije kada bi mogla biti ugrožena okolina-reagovanje u slučaju opasnosti.

Po ovladavanju sa tokom aktivnosti vezanih za očuvanje okoline lako je kod upoznavanja sa standardom BS OHSAS 18001 uspostaviti analogiji pomoću relacije: opasnost za zdravlje i sigurnost na radu-ocjena rizika pojave opasnosti-mjere nadzora nad rizicima-procedure za izvanredne situacije. Najveće opasnosti i rizici u djelatnosti organizacije vezani su za radove na gradilištu. Obzirom da se pripravnici ne upućuju na gradilište, njihova obuka iz ove oblasti je informativna.

Po sticanju osnovnih saznanja o sistemima upravljanja kvalitetom, okolinom, zdravljem i sigurnošću na radu pripravnik iz dnevnika na sprovođenju stručne obuke odabire neki posao koji je radio i uz pomoć voditelja obuke identificira zahtjeve i dokumente sistema koje je koristio ili trebao koristiti. U tom dijelu obuke koristi se takođe slika 2 sa principijelnim prikazom strukture dokumenata za rad, zatim liste dokumenata, planovi, procedure, uputstva i formati za zapise koji se u pojedinim fazama rada popunjavaju.

Na kraju obuke pripravnik se anketira da bi se utvrdilo koliko je proširio svoja saznanja o sistemima u odnosu na ono što je pokazao na početnom anketiranju. Slijedi primjer tog anketnog lista.

PROŠIRENA SAZNAJNA

13. Definišite šta je ISO 9001:2000 završavajući rečenicu započetu u polju odgovora
ISO 9001:2000 je međunarodni standard izdat 2000. godine sadrži zahtjeve čijim ispunjenjem neka firma može
14. Ovladavanje kvalitetom u firmama unapređivalo se u proteklih stotinjak godina: prvo je bilo fokusirano na kontrolu kvaliteta, pa prošireno na osiguranje kvaliteta kroz kontrolu postupaka rada (procedure). Na što je fokusiran savremeni pristup kroz ispunjenje zahtjeva ISO 9001:2000.
15. Da li ste bliže zahtjevima ISO 9001 ako a) svom gostu pripremite jelo koje najbolje znate skuvati ili b) pripremite mu jelo koje on najviše voli ? Zaokružite adekvatniji odgovor i objasnite zašto ga smatrate adekvatnijim.
16. Koji dokumenti ISO 9001 se provode u službi projektovanja u kojoj ste angažovan ? Zaokružite crticu uz njih.
<ul style="list-style-type: none"> - NABAVKA PROIZVODA - UPRAVLJANJE ISPORUKAMA I PROIZVODIMA DOBIJENIM OD KUPCA - VREDNOVANJE PODUGOVARAČA - PLANIRANJE I PRAĆENJE DIZAJNA - PREISPITIVANJE UGOVORA - IDENTIFIKACIJA I RAZJAŠNJAVANJE ULAZNIH DOKUMENATA DIZAJNA - IDENTIFIKACIJA IZLAZNIH DOKUMENATA DIZAJNA - PREISPITIVANJE DOKUMENATA DIZAJNA - VERIFIKACIJA DOKUMENATA DIZAJNA - VALIDACIJA DOKUMENATA DIZAJNA - KONTROLA DOKUMENATA - KONTROLA ZAPISA - INTERNI AUDIT - KONTROLA NEUSKLAĐENOSTI - KOREKTIVNE AKCIJE - PREVENTIVNE AKCIJE - IZRADA PONUDE - IZMJENA DOKUMENATA DIZAJNA - STATUS ROBE I RAD NA SKLADIŠTU / GRADILIŠTU

Slika 3. Završni anketni list pripravnika. Sistem upravljanja kvalitetom.

17. Šta je predmet međunarodnog standarda ISO 14001 ?
18. Ključne aktivnosti za primjenu ISO 14001 standarda u jednoj organizaciji su utvrđivanje aspekata – određivanje mjera - pripremljenost za vanredne situacije. Šta su u ovom kontekstu aspekti ?
19. Vežano za ISO 14001 koja su tri osnovna aspekta koja proizilaze iz djelatnosti sektora IEE ?
20. Šta je predmet Britanskog standarda po međunarodnoj specifikaciji BS OHSAS 18001 ?
21. Ključne aktivnosti za primjenu BS OHSAS 18001 u jednoj organizaciji su utvrđivanje opasnosti – određivanje mjera - pripremljenost za vanredne situacije. Šta su u ovom kontekstu opasnosti?
22. Pitanje za sva tri razmatrana standarda. Ako postoje zakoni, uredbe, standardi, ugovori i.t.d. kao dokumenti kojim se regulišu obaveze organizacija u pogledu kvaliteta prema kupcima, zaštite prema okolini i zdravlju uposlenika, šta je onda zajednička uloga standarda ISO 9001, ISO 14001 i BS OHSAS 18001 ?

Slika 4. Završni anketni list pripravnika. Sistemi upravljanja okolinom i sigurnošću na radu..

Date odgovore pripravnik razmatra sa nosiocem obuke koji ovom prilikom daje svoje mišljenje o angažovanju pripravnika u procesu obuke i o mjeri u kojoj je pripravnik ostvario ciljeve koji su postavljeni za njegovu obuku.

7. ZAKLJUČAK

Obuka pripravnika posvećena standardima ISO 9001, ISO 14001 i BS OHSAS 18001 nije posvećena izučavanju navedenih standarda. Obuka polazi od činjenice da se u organizaciji godinama radi u skladu sa zahtjevima tih standarda, pa se pripravnicima nastoji objasniti kako i kako su te aktivnosti povezane u upravljiv sistem. Pripravnici o standardima ISO 9001, ISO 14001 i BS OHSAS 18001 stiču znanja za praktičnu primjenu koja će u svom radu proširivati, ali na dobro postavljenim temeljima.

8. LITERATURA

- [1] Zakon o radu, Federacije Bosne i Hercegovine – Službene novine FBiH 43/99; 32/00 i 29/03,
- [2] Pravilnik o radu, Energoinvest, d.d. Broj S-57/07 2007-06-29,
- [3] BAS EN ISO 9001:2001 Sistemi upravljanja kvalitetom – Zahtjevi,
- [4] BAS EN ISO 14001:2006 Sistemi okolinskog upravljanja – Zahtjevi sa smjernicama za upotrebu,
- [5] BS OHSAS 18001:2007 Occupational health and safety management systems – Requirements